

REJOICING IN TRAGEDY

When the Jews saw the Temple burning, they rejoiced... Really? What was joyful about the destruction of the Temple? The Arizal, the great Kabbalist, uncovers the secret.

JEWISH INSIGHTS

A TASTE OF THE REBBE'S TEACHINGS

TISHA B'AV

Book of Deuteronomy / Devarim

Marty & Kate Rifkin
KMR Group Foundation

Vancouver, WA

©

Published and Copyright 2021 by

Shluchim Office International

816 Eastern Parkway, Brooklyn, NY 11213

718.221.0500

5781 - 2021

Founded in 2007 in memory of Gabi and Rivky Holtzberg OB" M
Shluchim of the Rebbe to Mumbai India

A. The Temple Ablaze

Source 1 Jossipon chap. 93

The Roman ministers and advisors of Titus told him, “If you don’t burn this building, you will never conquer this people. They are willing to die for it!”

Titus revealed his opinion that he would not take revenge over on the Temple, which is not a living being, for the sins of human beings, even if the Jews climb onto it to fight from it. Doing so would damage the Romans, while leaving the edifice standing would allow it to shine as a jewel in their crown.

...The next day, the Romans gathered and set fire to the Temple. They took logs and set them upon the golden gates of the Temple and lit them on fire. The gold heated up, the wood in the doors burned, and they collapsed. The Temple and the Holy of Holies became open to all, on the ninth day of the fifth month—the same day it was opened in the days of the Babylonians. When the Romans opened the gate to the Temple and occupied it, a cry of joy erupted and the fire surrounded the Temple, slowly burning through it.

...The priests in the Temple fought the Romans until they could no longer lift their arm in battle. When they realized that all was lost, they jumped and threw themselves into the fire that was raging in the Temple. Many of the Jewish warriors hiding from the Romans perished in the holy fire along with the priests. They said, “Life is not worth living without the Temple.”

Source 2 Talmud, Tractate Taanit 29a

On the seventh, gentiles entered the Sanctuary, and ate and desecrated it with fornication on the seventh and the eighth.

Before nightfall on the ninth, they set it on fire and it burned for a full twenty-four hours, as it is stated: “Woe unto us, for the day has declined, for the shadows of the evening are stretched out.”

This is the meaning of Rabbi Yochanan’s statement, “Had I lived in that generation, I would have established the fast on the tenth, because most of the Sanctuary was burned on that day.”

But the Sages felt that marking the beginning of the tragedy was preferable.

בְּשִׁבְעָה נִכְנסוּ נֹכְרִים לְהִיכָל
וְאָכְלוּ וְקִלְקְלוּ בּו שְׁבִיעִי
שְׁמִינִי.

וְתִשְׁעֵי סְמוּךְ לְחֻשִׁיכָה
הִצִּיתוּ בּו אֶת הָאֹר וְהִיָּה
דוֹלֵק וְהוֹלֵךְ כֹּל הַיּוֹם כּוֹלוֹ,
שָׁנְאָמַר: “אֹי לָנוּ כִּי פָנָה
הַיּוֹם כִּי יָנֹטוּ צְלָלֵי עֶרְבֹ”
(ירמיהו ו, ד).

וְהֵינּוּ דְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:
אֲלֵמְלִי הִיְיָתִי בְּאוֹתוֹ הַדּוֹר
לֹא קִבַּעְתִּיו אֶלָּא בְּעֵשִׂירֵי
מִפְּנֵי שָׂרוּבוֹ שֶׁל הֵיכָל בּו
נִשְׂרָף.

וְרַבָּנּוּ: אֶתְחַלְתָּא דְפוּרְעָנוּתָא
עַדִּיפָא

Source 3 Kitzur Shulchan Aruch, 124:16

It is customary not to sit on a bench during the night and day, until the afternoon; we sit only on the floor. In the afternoon, it is permitted.

נוֹהֲגִין שָׂאִין יוֹשְׁבִין עַל
סִפְסָל לֹא בַלַּיְלָה וְלֹא בַיּוֹם
עַד לְאַחַר הַצְּהָרִים, כִּי אִם
עַל הָאֶרֶץ, וְלְאַחַר הַצְּהָרִים
מִתְּרִין.

Source 4 Rema

The common custom is to recite the prayer of nachem only during the Tisha B'av afternoon service.

”וְהַמְנַחֵג פְּשוּט שְׂאִין
אוֹמְרִים נַחֵם רַק בְּתַפְלֵת
מִנְחָה שֶׁל תְּשׁוּעָה בְּאַב”.

Source 5 Nachem Prayer

Console, L-rd our G-d, those who mourn for Zion, those who mourn for Jerusalem, and the city that is in mourning and in ruins, despised and desolate.

נַחֵם ה' אֱלֹהֵינוּ אֶת אַבְלֵי
צִיּוֹן וְאֶת אַבְלֵי יְרוּשָׁלַיִם
וְאֶת הָעִיר הָאֲבֵלָה וְהַחֲרָבָה
וְהַבְּזוּיָה וְהַשׁוּמְמָה.

Mourning because she is bereft of her children, ruined of her dwellings, despised in the loss of her glory, desolate without inhabitants. She sits with her head covered in shame like a barren woman who never gave birth.

הָאֲבֵלָה מִבְּלֵי בְּנֵיהָ וְהַחֲרָבָה
מִמְעוֹנוֹתֶיהָ. וְהַבְּזוּיָה
מִכְבוֹדָהּ. וְהַשׁוּמְמָה מֵאִין
יוֹשֵׁב. וְהִיא יוֹשֶׁבֶת וְרֹאשָׁהּ
חִפּוּי כְּאִשָּׁה עֶקְרָה שְׁלֹא
יָלְדָה.

Legions have devoured her, idolaters have possessed her; they threw Your people Israel to the sword, and wantonly murdered the pious ones of the Most High.

וַיִּבְלְעוּהָ לְגִיוֹנוֹת, וַיִּירְשׁוּהָ
עוֹבְדֵי פְסִילִים, וַיַּטִּילוּ אֶת
עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לְחַרְב, וַיַּהַרְגוּ
בְּזֶדוֹן חֲסִידֵי עֲלִיוֹן.

Therefore, Zion weeps bitterly and Jerusalem raises her voice, “O my heart, my heart breaks for their slain! O my innards, my innards ache for their slain!”

עַל כֵּן צִיּוֹן בְּמַר תִּבְכֶּה.
וְיְרוּשָׁלַיִם תִּתֵּן קוֹלָהּ. לְבִי
לְבִי עַל חֲלָלֵיהֶם. מֵעַי מֵעַי עַל
חֲלָלֵיהֶם.

For you, O L-rd, consumed her with fire, and with fire You will rebuild her.

כִּי אָתָּה ה' בָּאֵשׁ הִצַּתָּהּ. וּבָאֵשׁ
אָתָּה עֲתִיד לְבַנוֹתָהּ.

As it is said: “I will be to her, says the L-rd, a surrounding wall of fire, and I will be for a glory within her midst.” Blessed are you L-rd, who consoles Zion and rebuilds Jerusalem.

כְּאָמֹר: ”וְאֲנִי אֶהְיֶה לָּהּ נֶאֱמַם
ה' חוֹמַת אֵשׁ סָבִיב וּלְכָבוֹד
אֶהְיֶה בְּתוֹכָהּ”, בְּרוּךְ אָתָּה ה'
מִנְחָם צִיּוֹן וּבִנְיָה יְרוּשָׁלַיִם:

B. The Arizal's Question

Source 6 Arizal: Shaar Hakavanot – Three Weeks of Mourning

On Tisha B'Av, it is customary to recite verses of comfort during the afternoon prayer, and it is also customary to get up and sit normally on benches. But it would seem from the Babylonian Talmud that the Temple was set aflame only in the evening of Tisha B'Av. It would seem appropriate to mourn in the afternoon more than in the morning!

עֲנִינוּ תְּשׁוּעָה בְּאָב, מָה שְׁנֵהְגוּ
בְּיוֹם תְּשׁוּעָה בְּאָב בְּמִנְחָה, לֹא מֵר
פְּסוּקִים שֶׁל נְחֻמוֹת, וְגַם לְקוֹם
וְלִשְׁבֹּת עַל הַסְּפָסְלִים לְמַעַלָּה,
וְאִדְרָבָא נִרְאָה מִן הַתְּלִמוֹד
בְּבִלִי כִי לְעֵת עֶרֶב הִצִּיתוּ אֵשׁ
בְּהֵיכַל בְּיוֹם תְּשׁוּעָה בְּאָב, וְנִשְׂרַף
בְּעֵת הַמִּנְחָה, וְכִפִּי זֶה הִיָּה רְאוּי
לְהַחֲמִיר בְּמִנְחָה יוֹתֵר מִבֶּשְׁחָר!

>> The Rebbe

Joy on Tisha B'Av?

It is customary to recite the Nacheim prayer during the afternoon services on Tisha B'Av. However, this raises a question: Why was the prayer designated for the afternoon service and not for the morning or prior evening? It seems counterintuitive: The burning of the Temple began on 9 Av towards evening; the Talmud says, "Before nightfall on the ninth, they set it on fire." The Talmud even tells us about a proposal to set the fast day "on the tenth, because most of the Sanctuary was burned on that day." Why then, do we recite the prayer of Nacheim, a message of solace, specifically in the afternoon prayer?

בְּנוּגַע לְמִנְחָה דַּאֲמִירַת "נַחֵם"
בְּתִשְׁעָה בְּאָב - אֵינוּ מוֹבֵן : מִדּוּעַ
נִקְבְּעָה זְמַן דַּאֲמִירַת "נַחֵם" לְיוֹם
תְּשׁוּעָה בְּאָב בְּתַפְלַת הַמִּנְחָה, וְלֹא
בְּהַתְחַלַּת הַיּוֹם אוֹ בְּלֵיל תְּשׁוּעָה
בְּאָב? וְלִכְאוּרָה - אִדְרָבָּה: עֵיקַר
חֻרְבֵּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַתְּחִיל בְּתִשְׁעָה
בְּאָב לְעֵת עֶרֶב, כְּדֵאִיתָא בְּגִמְרָא!
"תְּשִׁיעֵי סִמּוּךְ לְחִשִּׁיכָה הִצִּיתוּ
בּוֹ אֶת הָאוֹר" וְלִכֵּן יֵשׁ קָא סְלִקָּא
דְּעַתָּךְ, בְּגִמְרָא שְׁהִיּוּ צְרִיכִים לְקַבּוּעַ
אֶת הַצּוּם "בְּעִשְׂרֵי, מִפְּנֵי שְׁרׁוּבׁו
שֶׁל הֵיכַל בּוֹ נִשְׂרַף, וְאִם כֵּן, הִיתְכֵּן
שְׁדוּקָא בְּזִמְנֵי הַמִּנְחָה ("סִמּוּךְ
לְחִשִּׁיכָה") אוֹמְרִים "נַחֵם"!!

The Arizal give a surprising – and beautiful – answer in *Shaar Hakavanot*: “When they saw the Temple begin to burn...the people recited hymns and rejoiced.”

When did this occur? Not on the anniversary of the destruction, but at the very moment the Temple was set on fire. It was during the worst moment of the tragedy, not during the nine days prior, nor during the three weeks prior, nor on the tenth of Tevet when the city was besieged (and ultimately destroyed), but as they watched the Temple burn – at that moment “the people recites hymns and rejoiced.”

The Destruction Revealed the Love

...The Arizal explains in *Shaar Hakavanot* that the issue can be understood based on a teaching in the Talmud: There is a hymn in Psalms which Asaph recited during the destruction. Why a hymn and not a dirge? The Talmud explains that at the outset, the enemies wanted to kill the Jewish people. The Jews thought they would never recover from the blow; they would be annihilated by the sword of the enemy. When they saw the flames on the Temple on the afternoon of 9 Av, they rejoiced and sang a hymn. They found solace, because if G-d would not have spent his fury on the sticks and stones, He would have done so on the people. As our sages said, “He vented His fury and kindled a flame in Jerusalem...”

ומבואר בזה בשער הכוונות² דבר פלא, וביחד עם זה - דבר נפלא, ש"בראותם שהציתו אש בהיכל לעת ערב . . אז אמרו מזמור, ושמחו שמחה גדולה!"

ומתי אירע הדבר - לא בשנה שלאחרי זה, אלא בה בשעה שראו ש"הציתו בו את האור", היינו, שכאשר היה תוקף החורבן בתכלית - לא בתשעת הימים שמראש חודש אב ואילך, ולא בכל שלושת השבועות, ולא בעשירי בטבת שאז "ותבוא העיר במצור"³ (שכתוצאה מזה היה חורבן ושריפת בית המקדש בתשעה באב), אלא "בראותם שהציתו אש בהיכל" - דוקא "אז אמרו מזמור ושמחו שמחה גדולה!"

...מבואר הדבר בשער הכוונות וזה לשונו: "אבל הענין יובן במה שדרשו בגמרא⁴ על פסוק⁵ מזמור לאסף אלקים באו גוים כו', והקשו מזמור, קינה מבעי ליה!!", ותירצו כי בתחילה התחילו האויבים להרוג את בני ישראל, ואז חשבו ישראל שלא תהיה תקומה למפלתם. ויכלו חס ושלום בחרב האויבים. ובראותם שהציתו אש בהיכל לעת ערב שהוא זמן המנחה, אז אמרו מזמור ושמחו שמחה גדולה וקיבלו נחמה, כי אם חס ושלום לא היה משליך הקב"ה חמתו על העצים ועל האבנים, לא היתה תקומה לשונאי ישראל, וכמו שאמרו רבותנו זכרונם לברכה כלה את חמתו ויצת אש בציון כו".

4 איכ"ר פ"ד, יד. מדרש תהלים עה"פ. יל"ש תהלים רמז תתכד. וראה פרש"י ד"ה איסתייעא - קידושין לא, ב. 5 ההלים עט, א.

2 במקומו (ענין תשעה באב). 3 מ"ב כה, ב. ירמיה נב, ה. וראה רמב"ם הל' תעניות ה, ב.

In other words, the burning of the Temple revealed how beloved the Jewish people are to G-d. Even in the lowest spiritual state, where G-d is 'forced' to destroy the Temple, Heaven forbid, He did not threaten the existence of the Jewish people out of His great love for them. Therefore, even when the 'Heavenly court' rules that G-d should unleash His fury, the ruling is expressed on "sticks and stones." The Jewish people themselves—as the Talmud says, "my arrows will run out but they will not run out." The existence of the People of Israel is eternal.

This was revealed at the moment the fire was lit and Temple was set ablaze, because that was the moment we reached rock-bottom. Until that moment, we couldn't possible know what G-d would do when the situation deteriorated. But when we hit rock-bottom and G-d was, so to speak, forced to set the Temple was set on fire—that is when His essential love for the Jewish people was revealed. We realized that even in the worst possible situation, our existence is eternal—because G-d loves us so.

כלומר: ב"שריפת בית אלקינו" נתגלה גודל חיבתן של ישראל אצל הקב"ה, שאפילו כאשר נמצאים בתכלית הירידה למטה מטה ביותר, עד למצב ש"מפני חטאינו" אין ברירה, כביכול, אלא לשרוף את בית המקדש, רחמנא ליצלן - הנה גם אז לא פוגע הדבר במציאותם של בני ישראל, מפני גודל חיבתן של ישראל אצל הקב"ה, ולכן, גם כאשר בית-דין של מעלה פוסק שצריך להיות ענין של חימה כו' - מתבטא הדבר בנוגע ל"עצים ואבנים" בלבד, "כִּלְה חמתו על העצים ועל האבנים", ואילו בנוגע לבני ישראל עצמם - "חֲצֵי כָּלִים וְהֵם אֵינָם כָּלִים", היינו, שמציאותם של בני ישראל היא בקיום נצחי, לעד ולעולמי עולמים.

וכאמור - ענין זה נתגלה בעת שהציתו את האור בבית המקדש, "שריפת בית אלקינו", שכן, עד אז לא היתה הירידה למטה מטה בתכלית, ובמילא לא היו יכולים לדעת כיצד יהיה המצב באם תהיה חסוּשְׁלוֹם ירידה גדולה יותר: אמנם, כאשר היתה הירידה למטה מטה בתכלית, שהיה צורך לכלות ולשרוף את בית המקדש רחמנא ליצלן - או אז נתגלה האהבה העצמית דהקב"ה לכנסת ישראל, שגם כאשר נמצאים בתכלית הירידה, מכל מקום, מציאותם קיימת לעד ולעולמי עולמים, מפני גודל חיבתן אצל הקב"ה.

Source 7 Midrash Rabba, Eichah 4:14

G-d has vented His fury, poured out His blazing wrath; He has kindled a fire in Zion:

It is written: "A hymn by Asaph. O G-d, heathens have entered Your domain." This verse should have called it the "lament," "dirge," or "elegy" of Asaph. Why does it say, "a hymn by Asaph"?

By way of a parable: A king prepared a wedding canopy for his son, erecting it, enhancing it and decorating it. His son got into bad behavior, so the king went over to the canopy and tore up the curtains and smashed the decorative stalks. The prince's tutor fashioned a flute of a stalk and began playing music. They said to him: "The king overturned his son's wedding canopy, and you play music?" He replied: "I sing because he overturned the wedding canopy and did not vent his anger on his son."

So, too, they said to Asaph: "G-d has destroyed the Temple and you sit and sing?" He said to them: "I sing because G-d vented His fury on sticks and stones and did not vent His fury on Israel. As it is written: "He has kindled a fire in Zion which has consumed her foundations."

כָּלֵה ה' אֶת חֲמָתוֹ שִׁפְךְ חֲרוֹן אָפוֹ. וַיִּצַּת אֵשׁ בְּצִיּוֹן,

כְּתִיב (תהלים עט, א): מְזֻמּוֹר לְאַסָּף אֱלֹהִים בָּאוּ גוֹיִם בְּנִחְלָתְךָ, לֹא הָיָה קוֹרֵא צְרִיךְ לְמִימַר אֲלֵא בְּכִי לְאַסָּף, נְהִי לְאַסָּף, קִינָה לְאַסָּף, וּמָה אוֹמֵר מְזֻמּוֹר לְאַסָּף?

אֲלֵא מִשָּׁל לְמַלְךְ שֶׁעָשָׂה בֵּית חֲפָה לְבָנוֹ וְסִידָהּ וְכִיָּרָה וְצִיָּרָה, וַיִּצַּא בָּנוּ לְתַרְבוֹת רָעָה, מִיַּד עָלָה הַמְּלָךְ לְחֲפָה וְקָרַע אֶת הַוִּילָאוֹת וְשָׁבַר אֶת הַקְּנִיָּם, וְנָטַל פְּדָגוּג שְׁלוֹ אִיבּוּב שֶׁל קְנִיָּם וְהָיָה מְזֻמֵּר. אָמְרוּ לוֹ, הַמְּלָךְ הִפְךָ חֲפָתוֹ שֶׁל בָּנוּ וְאַתָּה יוֹשֵׁב וּמְזֻמֵּר, אָמַר לָהֶם מְזֻמֵּר אֲנִי שֶׁהִפְךָ חֲפָתוֹ שֶׁל בָּנוּ וְלֹא שִׁפְךָ חֲמָתוֹ עַל בָּנוּ.

כֵּן אָמְרוּ לְאַסָּף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַחֲרִיב הַיְכָל וּמְקַדָּשׁ וְאַתָּה יוֹשֵׁב וּמְזֻמֵּר? אָמַר לָהֶם: מְזֻמֵּר אֲנִי שֶׁשִּׁפְךָ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חֲמָתוֹ עַל הָעַצִּים וְעַל הָאֲבָנִים וְלֹא שִׁפְךָ חֲמָתוֹ עַל יִשְׂרָאֵל, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב: וַיִּצַּת אֵשׁ בְּצִיּוֹן וְתֹאכַל יְסֻדְתֶּיהָ.

Source 8 Talmud, Tractate Kidushin 31b

Rabbi Abbahu said: “Avimi, my son, properly fulfilled the mitzva of honoring his parents.”

Avimi had five sons who were rabbis during his father’s lifetime. Yet when Rabbi Abbahu came and called at the gate to enter, Avimi would run to open for him. And before he arrived there, he would say: Yes, yes, [so that his father would not think that he was being ignored].

One day Rabbi Abbahu said to his son: Give me water. Before he brought it, Rabbi Abbahu dozed off. Avimi bent over and stood over him until he awoke. This aided him and he succeeded in interpreting the psalm: “A hymn by Asaph.”

מר רבי אבהו, כגון אבימי
ברי קיים מצות כיבוד.

חמשה בני סמכי הוה ליה
לאבימי בחיי אביו, וכי
הוה אתא רבי אבהו קרי
אבבא, רהיט ואזיל ופתח
ליה, ואמר אין אין עד
דמטאי התם.

יומא חד אמר ליה
אשקיין מיא. אדאייתי
ליה נמנם. גחין קאי עליה
עד דאיתער, איסתיעא
מילתיה ודרש אבימי
(תהלים עט, א) מזמור
לאסף.

C. The Cherubs Intertwined

Source 9 Talmud, Bava Batra 99a

How did they stand? Rabbi Yochanan and Rabbi Elazar — one says they faced each other, and one says they were back-to-back, facing the walls of the Sanctuary.

But according to the one who says they faced each other, isn't it written: "And their faces were toward the House"?

This is not difficult: Here it speaks of when the Jewish people were doing the will of G-d, and there it speaks of when the Jewish people were not doing the will of G-d.

כיצד הן עומדין? רבי יוחנן ורבי אלעזר. חד אמר: פניהם איש אל אחיו, וחד אמר: פניהם לבית.

ולמאן דאמר פניהם איש אל אחיו, הא כתיב ופניהם לבית?

לא קשיא: כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום.

Source 10 Talmud, Tractate Yoma 54a

Rabbi Ketina said: When the Jewish people would make pilgrimage for the Festivals, the curtains would be rolled up for them and they would be shown the cherubs which were intertwined with each other. They would be told: See how you are beloved before G-d, like the love of a male and female. The verse says that the cherubs were "kima'ar ish viloyot." What does that mean? Rabba bar Rav Sheila said: Like a man intertwined with his mate.

אמר רב קטינא: בשעה שהיו ישראל עולין לרגל, מגלגלין להם את הפרוכת, ומראין להם את הכרובים שהיו מעוררים זה בזה, ואומרים להן: ראו חבתכם לפני המקום כחבת זכר ונקבה.... וכתב: "כמעור איש ולויות". מאי "כמעור איש ולויות"? אמר רבה בר רב שילא: כאיש המעורה בלוייה שלו.

Reish Lakish said: When the gentiles entered the Sanctuary, they saw cherubs intertwined with one another. They took them out to the market, and said: These Jews, whose blessing is a blessing and whose curse is a curse—should they be occupied with such matters? They immediately destroyed them, as it is stated: “All who honored her, debase her, because they have seen her nakedness.”

אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: בְּשַׁעָה שְׁנִכְנְסוּ גוֹיִם לְהִיכָל רְאוּ כְרוּבִים הַמְעוּרִין זֶה בְּזֶה, הוֹצִיאוּן לְשׁוּק וְאָמְרוּ: יִשְׂרָאֵל הִלְלוּ, שְׁבַרְכְתֶן בְּרָכָה וְקִלְקְלְתֶן קִלְלָה יַעֲסִקוּ בְדָבָרִים הִלְלוּ? מִיָּד הִזְלִיחוּם, שְׁנִאָמַר: “כָּל מְכַבְּדֶיהָ הִזְלִיחָהּ כִּי רָאוּ עֶרְוֹתָהּ.”

>> The Rebbe

A True Expression of Love

We find a similar expression in the Talmud: “When the gentiles entered the Sanctuary, they saw cherubs intertwined with one another.” At the time of the destruction, the cherubs were intertwined with each other, which is an indication of G-d’s unmitigated closeness and love for the Jewish people—where we are one entity.

וענין זה מודגש גם בדברי הגמרא⁷ ש”בשעה שנכנסו נכרים להיכל ראו כרובין המעורין זה בזה”, היינו, שבעת החורבן היה מעמד ומצב הכרובים “כמעור איש ולויות”⁸ . . . כאיש המעורה בלוויה שלו”, שזה מורה על הקירוב והאחדות (דהקב”ה וכנסת ישראל) בתכלית, עד למעמד ומצב ד”והיו לבשר אחד”⁹.

Shabbat Parshat Ekev 1984

Toras Menachem 5744 vol. 4 pg. 2391

7 יומא נד, ב.
8 מ”א ז, לו.
9 בראשית ב, כד.